

Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros Decretalium, Tomus ...

In Lib. III. Decretalium. In quo agitur De Rebus, quae in iudicium devenire solent, cujusmodi sunt, de vita et moribus Clericorum, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1708

§. 3. De reliquis ad mandata Apostolica pertinentibus?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73045)

472. ibi: *quod debet de sui natura restringi*; quamvis aliàs in beneficiis (extra casum talis mandati) plenissima sit interpretatio facienda.

Habetur 2. quando mandatur alicui provideri *usque ad certam summam*, provisionem esse faciendam *in beneficio*, non *impensione*, per clarum in n. 477. id, quod etiam dicit glossa ibid. V. *impensione*. Ratio fumitur ex præced. num. quia in literis de providendo fieri debet restricta interpretatio; at hoc non fieret, si expressio *certe quantitatis* sumeretur pro *pensione*; sic enim gravaretur *alienum beneficium*, quod non contingit dando illi beneficium duntaxat in valore tantæ quantitatis expressæ.

479 Ad 9. R. affirmative, quia cum ex consuetudine jam recepta beneficium simplex liberum sit à Residentia, ut tradit Castropalaus *tom. 2. tr. 13. D. 2. p. 31. n. 14.* consensus rescribentis ad Supplicationem pro beneficio non expressâ qualitate *residentia*, non ferretur in beneficium importans *onus residentie*; consequenter impetratio beneficii, postulantis residentiam, foret nulla, si hæc qualitas expressâ non foret.

480 Ad 10. R. affirmative, si Orator sit *secularis*, & beneficium *regularis*; vel *Regularis*, & beneficium *seculare*, ratio est, quod talis Orator labore in habilitate ex parte subiecti, ut constat ex dict. à n. 159. quam nec clausula *motus proprii* tollit, si expressâ non sit; id, quod etiam procedit, si taceatur vitium *inrusionis*; vel qualitas beneficii *effecti* &c. quia in qualitatem non expositam non consentit rescribens, utpote incognitam, quod maximè procedit etiam de beneficiis *unitis*, vel *monoculis*, quia pontifex non intendit derogare jurialterius, ubi non exprimit.

481 Præter dicta not. ulterius, vitari rescriptum beneficiale, falsâ expressione *modi vacationis*, dicendo v. g. vacare *per obitum Titii*, cum tamen vacet solum *per renuntiationem*; quia Pontifex non censetur velle beneficium conferre nisi sub narratâ conditione *modi vacationis*, ut colligitur ex c. *Susceptum 6. de Rescript. in 6.* ibi: *Susceptum ab Apostolica Sede mandatum, ut ab aliquo beneficii (quod obtinet) resignatione receptâ, ipsam alteri*

conferas & assignes: adimplere non potes, si ille, *antequam resignet, rebus examinatur humanis*. Cum non *per resignationem* vacaverit, sed *per mortem*. Nisi de intentione mandantis aliud apparet expressè: si duo super eodem beneficio literas impetrent: primo eorum *per illius obitum*, qui tenebat: secundo verò *per cessionem*, ejusdem ipsum proponente vacare: secundus (cum beneficium ipsum *cessione, non morte*, vacaverit) debet primo in ipsius allocatione præferri.

§. 3.

De reliquis ad mandata Apostolica pertinentibus?

Quæstio prima est, quæ sit vis mandati Apostolici? R. de hoc jam esse actum *lib. 5. tit. 3.* difficultas est, quo tempore sortiantur effectum mandata Apostolica? an tempore concessionis? an expeditionis literarum? an præsentationis ipsarum? & quoniam, ad operandum in aliquo subiecto effectum, requiritur ejus habitas; difficultas est, quo tempore sufficiat, *recipientem, habilem esse, capacemque effectus*, à mandato Apostolico in ipsum derivando? quo posito:

R. Quando mandatum Apostolicum, quod continet *gratiam factam* ab ipso Principe, concessum est, vel subscriptione supplicationis v. g. per verbum *fiat*, vel etiam vivâ voce, ipsum *quoad substantiam*. Spectato jure naturali, & communi Canonico jam esse perfectum, seu validum; cum pendeat à sola voluntate mandantis. Nam, ut Princeps alicui constituat jus, facultatem, privilegium, quantum est ex parte concedentis, nullâ opus est scripturâ, vel literarum expeditione, ut aliàs tradidimus *l. 5. tit. de privileg. dixi quoad substantiam*, & virtutem *operatoricem gratia*; nam *ad vim probativam* facta gratia, *in vel extra* iudicium in foro externo regulariter opus est scripturâ; dixi 2. *de jure communi Canonico*; nam aliud est spectato stylo, & praxi Curia Romanæ.

Rationem reddit Pirhing *h. t. n. 275. 484* quia secundum stylum, & praxin Curia Romanæ, omnes provisiones, & gratia *beneficiales*, quæ fiunt à Sede Apostolica, per Collationem, vel per Confirmationem,

nem, vel per Unionem, aut Dispensationem super retinendis beneficiis, vel alio modo requirunt, ut Literæ sint *expeditæ*, nec ante sunt validæ, adeo, ut qui absque literis Apostolicis possessionem apprehenderit cuiuscunque beneficii, aut Prælaturæ, pro intruso habendus sit, nec faciat fructus suos, & inhabilis reddatur ad beneficia obtinenda, prout videre est apud Azor p. 1. *Instit. lib. 5. c. 2. q. 5. Paris. l. 6. de resign. benef. q. 4. n. 36.* Dicuntur autem Bullæ, seu Literæ *expeditæ*, quando sunt plumbatæ, sive quando illis appensum est Sigillum plumbeum Papæ.

485 Hæc doctrina videtur omnino procedere, quando stylus, & praxis dictæ Curia stabilis est, & approbata specialiter à Pontifice, quia tali casu in ejusmodi rescriptis beneficialibus gratiæ jam *factæ* Pontifex etiam annuendo petitioni præsumitur, se conformare stylo à se condito, vel approbato; consequenter non velle gratiam esse factam ante Literarum expeditionem: dixi, si ea praxis *stabilis sit, & approbata specialiter à Pontifice*; si enim inducta est à Curialibus solum, cum ipsi non sint conditores legum, non obtinebit, ut pluribus de stylo Curia l. 1. tit. 2. expositum est.

486 Ex hoc deducitur, gratiam in beneficialibus, alicui *factam* à Pontifice, etiam subscriptâ supplicatione pro impetrando beneficio per verbum *fiat*, vel etiam vivâ voce, non prius prodesse impetranti, quam sit *expedita*, stando in prædicto stylo Curia ex ratione præcedentem assignata; secus est, in gratiis *non beneficialibus*, v. g. in dispensationibus extra causas beneficiales. Nam istæ profunt impetranti in foro conscientia, ut primum perfectæ sunt, ut diximus n. 484. & tenet Sanchez lib. 8. *Motr. D. 29. à n. 21.* indefinitè.

487 Dies: hoc esse contra Regulam 53. Cancellaria quæ apud Rebuff. in Praxi benefic. est 56. dicit, quod dispensationes Apostolicæ *non suffragentur cuiquam*, antequam super illis *confectæ* sint Literæ Apostolicæ. *ly non suffragentur*, non esse idem, ac *non valeant*. Nam si delegatus à Sacra Pœnitentiaria, ut pro solo foro conscientia dispensaret in impedimento matrimonii cum Titio, & Caja, commissionem debite fuisset executus, etiam si

deinde literas Pœnitentiaria non lanieret, sed contra prohibitionem, dispensatis daret, valide dispensati essent in foro conscientia, esto in illis literis dicatur, *quod eis nihil suffragentur*, quia solum intelligitur *pro foro externo*; at sic etiam intelligitur illa regula 53. ergo.

Hinc deducitur 3. dispensationes à Pontifice *factas* prodesse impetrandi *etiam* pro foro externo, ut primum desuper literæ Apostolicæ *confectæ* licet nondum *expeditæ*, aut missæ sint, extra causas *beneficiales*; nam istæ ex stylo exigunt *expeditionem*; illis sufficit, *confectas* esse, ut suffragentur pro foro fori; in foro autem poli, esse perfectas, ut constat ex dict. n. 486. ex P. Sanchez ibidem cit.

Deducitur. 4. Postquam literæ dispensationum super gratia facta sunt *expeditæ*, illas prodesse impetrandi etiam pro foro externo non tantum à diè expeditionis, sed etiam à diè concessionis factæ, cum hæc jam tunc perfectæ fuerit, ac expeditio literarum, extra gratias beneficiales, in aliis non exigatur, nisi ad summum titulo faciendæ probationis, cum opus fuerit; quod verum est, licet Pontifex, gratiâ factâ, mortuus fuerit, ac literarum expeditio à Successore fiat, in forma *rationi congruit*, de qua diximus n. 459. ita Sanchez l. 8. *Matr. D. 29. n. 9.* & complures alii ibid.

Deducitur 5. literas, jurisdictionem concedentes (consequenter *gratia facienda*, vel causâ ministrandi iustitiam) non prodesse, nisi ante initium iudicii expeditæ, ac Commissario intimatæ sint. Constat 1. ex reg. Cancell. de non iudicando juxta formam supplicationis, 2. quia jurisdictionis exercitium non acquiritur ante literarum præsentationem, ut diximus l. 1. de *Offic. & potest. delegati*, & ita tenet Molina de *Primogenitur. l. 2. c. 7. à n. 56.*

Jam verò ad quaestionem (*quo tempore verificari debeant causa dispensationis?* seu, quod preces veritate nitantur?) notand. quadruplex esse tempus, de quo dubitari potest, an causæ in precibus narratæ debeant esse veræ. Primum est, quando impetrans misit Romam. Secundum est, quando Pontifex, vel Pœnitentiarius literas concedit, committens Ordinario vel Confessori, ut dispenset. Tertium, quando Ordinarius, vel Confessor dispen-

dispensat: Quartum, quando dispensatione utendum est, quibus positis:

492 Quæstio I. est, an valeat dispensatio, quando causa fuit falsa tempore, quo missum est Romam, licet vera sit, quando Pontifex, vel Pœnitentiarius dispensationem committit, & consequenter gratia non est facta, sed facienda? Non valere, sed subreptitiam esse, censent aliqui, quia cum causa allegata sit dolosè, ac animo Pontificis decipiendi, nec dolus suffragari alicui debeat: videtur contra ejus mentem impetrata, utpote, qui nullatenus concederet, doli conscius. Deinde cum in c. *Quia circa, de Consang.* subreptitia dicatur dispensatio, si tunc causæ veræ non sint, licet prius veræ fuerint; similiter dicendum, si prius falsæ, licet postea veræ. *Ant. pat. ex dict. c.* ubi dicitur, falsam fuisse causam allegatam ad dispensationem matrimonialem, nimirum, *prolem habitam.* Et redditur ratio his verbis: *Cum tamen ante dispensationem, viam fueris univèrsa carnis ingressa unica filia, quam habebat.*

Sed probabilius est, ex eo c. dispensationem non vitari, quia tempus antecedens dispensationem, vel ejus commisionem non est in consideratione, ut tradit ipse Sanchez cit. n. 2. dicens, clausulam illam, in dispensationibus appositam, *si preces veritate nitantur*, ad id tempus referri, quo Pontifex, vel Pœnitentiarius dispensationem concedit; quia veritatem precum postulat, ne dispensatio à rectitudine deficiens sit dissipatio. Ad quod nihil refert, an causa tempore præcedenti fuerit vera, nec ne? sed an tunc vera sit; quod non fieret, si preces falsæ forent, dum gratia facta est, vel tunc ubi est facienda. Verum quidem est, quod, si Pontifex scivisset, dum dispensationem commisit, non commississet, sed hoc non obstat, quia taciturnitas veri, vel falsi expressio solum extrinseci, nec conferentis ad dispensationis substantiam, illam non vitiat, quamvis Princeps veritate cognita non dispensaret, ut tradit Sanchez l. 8. *Matr. D. 21. n. 18.* At talis est veritas causæ pro tempore præterito: eo vel maximè, quod Pontifex denegaret in poenam doli, quam dolus subire non tenetur, antequam sibi

infigatur. Ad textum ex c. *Quia circa*, constabit ex seqq.

Quæstio altera est, an requiratur, 493 quod causa vera sit tunc, quando gratia fit? videtur non dubitandum de affirmativa, si sermo sit de gratia facta, quæ scilicet habet jam absolutum consensum concedentis, & solum indiget literarum confectione, ac expeditione secundum dicta. Neutra enim actio est concessio gratiæ, sed quælibet supponit eam jam factam; quamquam ad ejus notitiam juridicam faciendam, literæ desuper confici, ac expediri debeant; quod pertinet ad meram executionem gratiæ jam factæ: difficultas est, quando gratia non est facta, sed facienda per alium, cui ad hoc Pontifex, seu Princeps specialiter committit facultatem, an in hoc casu requiratur, quod causa (nimirum motiva sine quo non) vera sit tunc, quando Pontifex concedit commissionem, seu annuit commissioni? (quæ etiam aliqua gratia est non facta dispensationis, sed solum facta commissionis) an sufficiat, quod tunc vera sit, quando Delegatus, seu Commissarius facit gratiam, v. g. dispensationis, exercendo nimirum actum potestatis sibi commissæ?

In hac quæstione Sanchez cit. n. 4. videtur tenere, non sufficere causam esse veram, quando Commissarius ex potestate delegata procedit; sed requiri, veram esse tunc, quando Pontifex, vel Pœnitentiarius commissionem concedit, seu tempore factæ commissionis, rationem sumit ex c. *quia circa*, de quo n. 492. cujus causa redditur, his verbis: *Cum tamen ante dispensationem, viam fuerat univèrsa carnis ingressa unica filia, quam habebat*; ergo non sufficit tempore præcedenti causam fuisse veram.

Probat 2. ex c. *Si eo tempore de Re-* 494 *script. in 6.* ubi deciditur, eum, cui provideri mandatur de beneficio curato, non posse id consequi si tempore *Data* non sit legitime ætatis, quamvis tempore *Collationis* eam ætatem nactus sit. Et reddit hanc rationem textus: *Cum tempore Data non esset idoneus.* Ubi Gloss. V. *cum tempore*, allegans alios textus concordantes, ait, tempus *Data* inspiciendum.

Probat 3. Quia Pontifex ipse, vel 495 Pœnitentiarius est, qui re vera dispensationem concedit, & solam executionem

tionem Ordinario vel Confessori remittit, præmisso veritatis præcum examine. Ne ergo illi sint iniqui dissipatores, oportet tunc veram esse causam. Deinde, quia sensus ejus clausulæ (*Si preces veritate nitantur*) is videtur esse: *Si preces mihi propositæ veræ sunt*, ac non dicuntur *verè propositæ*, si vel tempore præcedenti vel subsequenti verificentur, si, quando Papa vel Pœnitentiario proponuntur, *non sunt veræ*. Eandem sententiam sequitur Vincentius de Justis, in *Praxi dispens. Marr. l. 1. c. 6. n. 299.* cum Merolla, Pontio, Bonacinâ, Dianâ, Reginaldo, & aliis ibidem relatis.

496 Pro intelligentia supponendum, casum in c. *quia circa*, hunc fuisse: Titius, postquam vidit, impedimentum consanguinitatis inter se, & Uxorem intercedere, petivit à Pontifice dispensari, ut cum Uxore possit remanere: & pro dispensatione obrinenda allegavit causam, *quod jam susceperint prolem*, adeoque sine scandalo non possint separari. Cœlestinus III. ubi cognovit, prolem illam unicam, quam habebant ante dispensationem obtentam, fuisse jam mortuam, dixit: *causam allegatam esse falsam*; ad cavendum tamen scandalum, posse simul permitti.

Ex hoc casu videtur colligi, quod ad impetrandam dispensationem dictus Vir non allegaverit pro causa, *utcumque prolem susceptam inter eos, sed susceptam, & adhuc extantem*; nam ex eo, quod ante obtentam dispensationem mortua fuerit, non evadit falsum, *prolem esse susceptam, bene tamen, esse adhuc extantem*.

Secundò, quod in textu non exprimitur, nec colligi possit, an per ipsum Pontificem gratia dispensationis propter eam causam facta sit, an solum facienda fuerit per delegatum, seu Commissarium? sive autem hoc, sive illo modo facta sit, cum solum dicatur, causam allegatam fuisse falsam *ante obtentam dispensationem*, non autem *ante factam potestatis commissionem*; ex hoc c. non probatur, requiri, quod causa vera sit, *dum sit commissio à Pontifice, vel Pœnitentiario*, sed tantum, quod vera sit, *ante dispensationem obtentam*; quod verificatur, *esto vera non sit, ante factam commissionem*, modò vera sit, *dum Commissarius dispensat*; in da-

to autem casu vera non fuit ante obtentam dispensationem etiam à delegato, seu Commissario factam, ergo rectè dicitur falsa, quin sequatur vi textus, requiri, *quod non sit falsa ante commissionem seu delegationem*.

Ad 2. prob. ex c. *si eo tempore*, not. 497 in hoc c. istum casum esse propositum: Sempronius, cum vicessimum quartum ætatis annum nec dum haberet, ideoque propter ætatis defectum ad beneficium *curatum* inhabilis esset (c. *cum in cunctis* 7. de electione) à Pontifice impetravit mandatum de providendo ipsi beneficium *cum cura, vel sine cura animarum*. Cum autem Sempronius annum ætatis 24. assecutus esset vacavit in Ecclesia beneficium *curatum*: dubitabatur, an Auctoritate Literarum Apostolicarum, ipsi conferendum esset? Respond. Papa, conferri non posse: *quia in gratis beneficiis inspicendum est tempus datae literarum*. Cum itaque eo tempore Sempronius inhabilis fuerit ad beneficium *curatum*, habilis verò, ad *non curatum*, vigore ejus rescripti consequi potest beneficium *sine cura*, non autem, *cum cura*.

Varia sunt responsiones ad intentionem objectionis ex hoc c. petita. 498 Quidam dicunt distinguendum inter mandata de providendo, an expriment *qualitatem* beneficii, pro quo datur mandatum? an solum loquantur in genere ac *indefinite*, non exprimendo *qualitatem*? & textum volunt intelligi de primo, non autem de secundo casu; existimantes in secundo casu (quando scilicet gratia *simpliciter* concipitur, nec qualitas beneficii conferendi exprimitur) eum, cui mandatum est provideri, posse consequi illud beneficium, *ad quod tempore vacationis legitimam habet ætatem, licet tempore datae literarum in ea constitutus non fuerit*, ea videlicet ex causa, quia, ut supponimus, mandatum ita & ex post facto solum agitur de ipsius executione, sanè in iis, quæ executionem rescripti respiciunt, *non data tempus, sed presentationis, & provisionis inspicitur*, sic Barbosa in c. *si eo tempore*. g. h. r. n. 6.

Alii dicunt, ex hoc textu non probari, *indefinite* requiri causam esse veram, vel Oratorem esse habilem, *tempore datae*, atque adeo, cum fit concessio gratiæ

tia in supplicatione petita, sed tantum in casu speciali, quando mandatur alicui provideri de beneficio *qualificato*, atque adeo solum ante, vel tunc, in rescriptis *beneficialibus*, quia textus expressè de his loquitur, reddens causam, cur provideri non possit de *beneficio curato* v.g. licet tempore executionis habeat aetatem debitam, si non habuit tempore impetrationis, *quia in beneficialibus tempus data*, quoad habilitatem inspicitur; non ergo, ex vi huius cap. rectè arguitur ad rescripta *non beneficialia*, ut etiam in illis tempus *data* attendendum sit.

Et ideo etiam Pyrrhus Corradus l. 7. praxis dispensat, Apostol. c. 2. post n. 37. *S. Quod autem* (pro se citans quoque Garciam de *benefic. p. 6. c. 2. à n. 283.*) tradit, in dispensationibus matrimonialibus, quæ dantur in *forma commissaria*, & committuntur Ordinario, ut cognita veritate precum dispenset, sufficere, *si narrata verificentur tempore executionis, licet tempore data non fuerint vera*, nullo enim jure ostendi potest, per clausulam (si *ita est, si preces veritate niti compereris*) delegato præcipi, ut inquirat, num preces vera fuerint *tempore data*, vel tempore *consensus in commissionem*, extra mandata *beneficialia* de providendo alicui in beneficio *qualificato*.

500 Ad 3. *prob. in n. 495. R. 1. N.* antecedens Delegatus enim non est *merus Executor*, sed operatur ex jurisdictione sibi commissâ. Deinde *R. 2. cum dist. ant.* Pontifex ipse, vel Pœnitentiarius est, qui dispensat *mediatè*; *C. immediatè N. ant.* quia reverâ Oratores non sunt dispensati, etiam confecto, & expedito *commissionis* decreto, nisi sequatur actio delegati non merè executoria, sed vi jurisdictionis commissæ. *dist. conseq. ne ergo illi sint iniqui dispensatores, oportet tunc veram esse causam, quando Delegatus operatur in virtute jurisdictionis sibi commissæ C. quando fit sola delegatio. N. conseq.*

501 Ad id, quod additur, *R. cum distinctione ma: sensus ejus clausulæ (si preces veritate nitantur)* is videtur esse, *si preces mihi proposita verè sunt, vel jam*, ubi mihi proponuntur, & supplicatur, *vel quando gratiam petitam recipiunt C. si preces mihi proposita veræ sunt nunc*, dum proponuntur *N. m. dist. min. æquivoca-*

tione laborantem: at non dicuntur *verè proposita*, si tempore antecedenti, vel subsequenti, verificentur, &, quando Papa sunt proposita, non sunt verè, sumendo ly *verè proposita* pro eo, quod est, eas esse veras *tunc*, quando proposita sunt *C. fumento ly verè proposita* pro eo, quod est causas, quæ tempore executionis vera sunt, *esse tunc reipsa expositas*. *N. min. & conseq. nam, quod tunc debeant esse veræ, quando proponuntur, nullo textu juris probatur extra mandata providendi in beneficiis*

Dices cum Vincentio de Justis l. 1. 502 c. 6. n. 299. Pontifex, auditis precibus Oratorum, & certam de illis notitiam non habens (ibi *certam de præmissis notitiam non habentes*) committit Ordinario dispensationem, eique mandat, ut, si *preces veritate niti repererit*, dispenset. Unde tempus *petita* dispensationis à Pontifice, & *executa* ab Ordinario, *unicum tempus* reputatur, & consequenter ad hoc, ut valida sit dispensatio, necesse est, ut *utroque tempore* preces vera sint, aliàs non poterit Delegatus ad executionem dispensationis procedere, ex hoc c. citatus Author censet, respectu harum dispensationum, quæ per ipsum Pontificem absolutè non fiunt, sed committuntur Ordinario exequendæ, preces non solum debere veras esse ipso tempore supplicationis & impetrationis, sed debere etiam ita subsistere, & veras esse tempore executionis ab Ordinario faciendæ, ita etiam Sanchez l. 8. D. 30. n. 2.

Ex quo inferit n. 300. nullam & subre- 503 pititiam esse dispensationem eo casu, quo allegaretur Pontifici falsa causa pro dispensatione obtinenda, quamvis casus eveniret, ut eadem causa tempore executionis ordinarii veræ esset; v. g. petitur dispensatio, allegato pro causa *defectu dotis Oratoris*, quæ causa tunc non est vera, sed ante quam Ordinarius exequatur, fuit diminutum patrimonium adeo, ut defectus ipsius dotis verus sit eo tempore, unde, licet hoc tempore vera sit causa, id est per accidens, non propterea potest validare gratiam subreptitiè extortam; cum per Oratores non steterit, quin fraudulenter, & dolosè, & animo, Pontificem decipiendi, dispensationem extorserint, & propterea eorum malitia, & dolus non debet

debet eis patrocinari; cum, his intervenientibus, nunquam præsumatur, Papam velle dispensationem, & gratiam concedere, ne aperiatur via fraudibus; L. in fundo 38. vers. Neque malitiis, ff. de rei vendicat. cap. Ex tenore 16. de Rescript. Sed Pyrrhus Corradus in praxi dispensationum Apostolicarum (qui in Collegium Officialium eorundem in ipsa Cancellaria Apostolica à Summo Pontifice cooptatus & Rescriptorum S. Poenitentiarie muneris deputatus fuit) l. 7. c. 2. n. 32. expressè docet contrarium, ut notavimus supra, & n. 27. ad istam questionem (*an mulier censetur legitime dispensata,*) quæ degens in longinquis partibus obtinuit dispensationem titulo dotis incompetentis (ignara tunc quòd esset instituta hæres, vel Legatrix) caritura sit effectu dispensationis: si postea accepit Legatum? respondet, *omni dubitatione submotà, respondendum negativè;* & tamen tunc nec tempore impetrationis, nec tempore executionis vera fuit; nec bona fides mulieris verificare potest, quòd esset incompetentis dotis.

504 Ad rationem Vincentii R. negando tempus concessionis, ac executionis, censi *unicum* tempus, nam contrarium constat ex Corrado cit. & aliis hoc negantibus; id enim nullo jure probat Vincentius, & ipse n. 302. faterur, valituram dispensationem ob causam, quæ tempore impetrationis vera fuit, licet tempore intermedio fuerit falsa; si tempore executionis sit denuò vera; certum autem est, *eadem ac unico tempore* non posse causam esse veram & falsam; ergo sicut tempus impetrationis, & medium usque ad executionem, sic tempus impetrationis, ac executionis, non sunt *unicum* tempus.

Ad ejus illationem relatam n. 503. R. negando talem dispensationem fore subreptitiam; autoritatibus, quas allegat, opponi possunt, quas ipse refert n. 298. quæ docent *sufficere*, si causa vera sit tempore impetrationis, vel datae literarum; inter illos porro sunt Gutierrez, Mascardus, Caputaquensis, & plures decisiones Rotæ. Deinde, cum in Commissionibus delegato mandetur inquisitio super veritate narratorum, verificatio refertur ad tempus, quo coram Delegato probanda sunt.

505 Neque obstat, quod dicitur, *dolose*
Tom. III.

impetrari talem dispensationem, quando causæ, dum Pontifici proponuntur, veræ non sunt. Nam i. id fallit, si Oratores procedant bonâ fide, secuti sententiam, quæ tradit, *sufficere* verificationem tempore executionis. Deinde licet Pontifex fortè non annuisset, si scivisset causas tunc non esse veras; id tamen non obstat constat ex ipso P. Sanchez à nobis relato supr. Denique, licet intervenisset dolus; hic tamen non inducit *ipso facto* poenam nullitatis; sed solum *ferendam*; si Pontifex scivisset. Nam est Pontifex in poenam doli negaret dispensationem, si sciret illum; dolosus tamen subire illam non tenetur, *antequam sibi infligatur*, ita Sanchez cit. l. 8. D. 30. n. 2. in fin.

Pro confirmatione notandum, in 506 c. 13. cui. 29. h. t. in 6. juxta Gloss. fin. statui, quod, si Pontifex simpliciter, & absolute mandet alicui provideri de præbenda, *proximè vacatura*, non possit illi conferri præbenda *Sacerdotalis*, quæ *postea* vacat, si tunc necdum sit in ea ætate, cum qua ei possit Sacerdotium conferri, sed debeat expectare aliam (nimirum non Sacerdotalem, vel etiam Sacerdotalem) si, cum ista vacat, sit in ætate requisita ad suscipiendum Sacerdotium.

Ex hoc infert Pirhing. h. t. n. 276. eum, qui tempore impetrationis, seu *data* literarum, non erat habilis ad obtinendam Sacerdotalem præbendam, propter defectum ætatis, possit nihilominus aliam præbendam Sacerdotalem, vi ejusdem mandati obtinere, *si tempore vacationis ipsius*, ad legitimam ætatem pervenerit, adeoque inspiciendum esse, hoc casu, si mandatum detur de beneficio vacaturo conferendo, *non tempus data*, seu *impetrationis*, sed *vacationis*, seu collationis beneficii, *quo fit executio ejusdem mandati, quoad habilitatem personæ*, Gl. hic V. *Nondum*, & Francus n. 8. Azor p. 2. l. 6. c. 33. q. 10. Hac porro sententiâ stante sequitur, *etiam in beneficialibus* non semper requiri tempore impetrationis habilitatem subjecti, ceteroquin requisitam ut mandatum provisionis beneficialis suum operetur effectum; sed quandoque *sufficere*, si adsit tempore posteriori, ut dictum est.

Ne autem id, quod ex dict. c. 13. cui. 507 desumitur, opponatur illi, quod in c.

Q

si co

si eo tempore constitutum est, censent aliqui observandum, quosdam esse inhabilitates, seu defectus, qui de jure communi, vel secundum stylum Curie, *universim* impediunt impetrationem Litterarum Apostolicarum, tam ad beneficia obtinenda, quam ad lites, ut si v. g. impetrans sit *excommunicatus*, juxta c. 1. *de Rescript. in 6.* alias vero esse inhabilitates, seu defectus, qui non requirunt, nec irritam reddunt impetrationem Litterarum, sed solum respiciunt collationem beneficii, & in defectu alicujus conditionis, quæ ante provisionem potest, ac debet impleri, consistunt: ejusmodi est, defectus ætatis requisitæ, vel dimissio prioris beneficii sufficientis, quæ prærequiritur, ut alicui possit provideri de alio beneficio; quibus prænotatis:

Censet Pithing. cit. quòd in prioribus inspiciendum sit, & attendendum tempus, quo litera *data*, & *impetrata* sunt; nam suppositâ tali inhabilitate, rescriptum non valet: aliud verò dicendum esse de posterioribus, in habilitatibus inspiciendum est tempus *vacationis* beneficii vel Collationis, & executionis mandati, dummodo in literis Apostolicis nulla sit subreptio, alioquin si subreptitiè fuerint impetrata, non tempus vacationis, vel Collationis: sed tempus *data*, seu impetrationis attendendum erit, ut docet Abb. in c. *dilectus 27. n. 7. h. t.* Hinc deducit, cur defectus ætatis tempore impetrationis obstiterit in casu c. *si eo tempore*, non autem noceat in casu c. *si cui*, ex eo esse, quòd impetratio in illo, non in isto, fuerit *subreptitiè*, propterea, quòd ibi fuerit supplicatum pro beneficio expressâ qualitate *curati, determinatè*, ubi sine dubio subreptio committitur non expresso defectu ætatis: hic autem tantum pro beneficio nullâ expressâ *qualitate*, ubi non exigebatur expressio de defectu ætatis *ad Sacerdotium*. Coeterum facilius conciliatio utriusque Capituli habetur per ea, quæ dicta sunt à n. 498.

508 Præter hæc, aliqui hoc loco circa mandata Apostolica, in materia provisionis de beneficiis, plures movent quæstiones, à nobis jam traditas *lib. 1. tit. 3. de Rescript.* Prima est de impetratione talium mandatorum; 2. De illorum effectu. 3. De illorum usu, seu executione;

4. De illorum revocatione seu cessatione; 5. Quis præferendus in casu, quo plures impetrarunt diversa rescripta de providendo in eadem Ecclesia? Ad has igitur secundum dicta *loc. cit.* respondendo breviter dicendum, *facultatem* conferendi beneficia, concessam alicui à Pontifice, strictè accipiendam, nimirum non ultra quam expressum sit, ut deducitur ex c. 13. *cui. 19. h. t. in 6.*

Nam in eo statuitur, 1. quòd habens potestatem sibi concessam idoneæ personæ providendi de beneficio, vi hujus potestatis providere non possit *jam habenti beneficium sufficiens*, nisi aliud exprimat, vel primum dimittat; 2. Si autem sufficientis non sit, non possit nisi *de beneficio simplici*, ut constat ex textu aperto ibi: *is, cui conceditur, ut Autoritate Apostolicâ possit uni personæ idoneæ in sua, vel alia Ecclesia providere alicui, aliud beneficium sufficiens obtinenti, providere non potest, nisi primò ille beneficium, quod obtinet, omnino dimittat, vel, nisi in concessione hujusmodi sit expressum, quòd aliàs beneficiata valeat providere personæ. Tunc enim providere poterit unicum duntaxat beneficium obtinenti: dum tamen illi cura non imminet animarum.*

Statuit 2. quòd, si concessa sit potestas conferendi beneficium, *alia jam habendi*, potestas se non extendat ad *pluralitatem nisi duorum sine cura*, ut constat ex eod. c. ibi: si verò concessum fuerit, ut providere illi valeat, qui alia beneficia noscitur obtinere: *hujusmodi pluralitas debet solum ad duo beneficia sine cura restringi. Provisio quoque, facta contra præmissa, eo ipso viribus non subsistat.* Unde potestas conferendi beneficia, non extenditur ad actum *dispensandi* in aliquo v. g. super beneficiorum pluralitate, aut defectu ætatis &c. cum hæc diversa sit ab illa.

Nec obstat, quòd *facultas* alicui gratiosè concessa, directè respicias favorem ejus, conceditur, atque adeo sit simpliciter favorabilis, & interpretationis lata, etiam quoad ipsùm actum dispensandi, seu relaxandi, jus commune; cum talis potentia ordinetur ad talem actum; multi tamen limitant, ut intelligatur lata interpretationis vel *concedentem*, vel *quando non est in*

est in grave præjudicium tertii, quamvis valde probabile videatur, admittendam esse dictam regulam communem, prout in primis est in c. is cui 19. h. t. in 6. deinde in c. quamvis 4. eod. in 6. ubi dicitur, quòd potestas concessa conferendi beneficia Ecclesiis talis *diœcessis*, vel *civitatis* non extendatur ad ipsam *Cathedralem*, licet sub nomine Ecclesiarum *Provincia* veniant etiam *Cathedrales*, & ipsa quoque *Metropolitana*.

510 Ex hoc deducitur, si concedatur alicui potestas conferendi beneficia talis *diœcessis* (Labacensis v. g.) aut *Civitatis* (quæ hic supponit pro loco Residentiæ Episcopalis) non concedi facultatem conferendi Ecclesiam *Cathedralem*, aut beneficia talis *Civitatis*, quia hæc non veniunt nomine *diœcessis*, aut *Civitatis*, in hac materia; secus, sub nomine *Provincia*; id, quod potius ex stylo Curia, quam ex natura rei accipiendum est, non enim facile discrimen dabitur, cur in hac materia nomine *diœcessis*, & *Civitatis* non veniat Ecclesia *Cathedralis*, cum tamen nomine *Provincia* veniat etiam *Metropolitana*.

Quando autem dicitur, rescripta beneficia esse strictæ interpretationis, intelligendum est, quando dantur ad *instantiam partis*, secus, quando *motu proprio*, ut colligitur ex c. si motu 23. h. t. in 6. si enim procedunt ex mera Principis libertate, quo casu interpretationem habent latissimam juxta dicta l. i. tit. 3. de Rescript. & colligitur ex c. si pluribus 24. h. t. in 6. ubi dicitur, quòd collatio facta *motu proprio* *Papa*, pluribus beneficiis in eadem Ecclesia vacantibus simul, intelligatur facta *de pinguiori*: sed si beneficia sunt æqualia, ad eum spectat electio, cui gratia est concessa: Collatio verò facta *ad petitionem alterius*, ad minus beneficium restringatur: si sint æqualia, eligit, qui *aliàs conferebat*: quo negligente, alius eligit etiam contra. Ubi not. collationem beneficiorum, quam facit Pontifex, non esse in *præjudicium* Ordinarii Collatoris: cum penes Papam sit eadem imò major potestas in beneficiorum provisionibus, quæ in inferioribus.

511 Not. Præterea, mandatum de providendo alicui in beneficio Ecclesiastico, (nisi aliud exprimat) solum intelligi de beneficio *simplici*, idque ex defectu, non

Tom. III.

significationis, sed intentionis in Papa concedente, ut dicitur c. fin. h. t. ibi: *cum igitur mandatum hujusmodi se ad talia non extendat, nec ad Rectorem, vel ad dignitatem nostram feratur intentio, cum pro simplici beneficio jussio nostra manet*: mandamus: quatenus tam institutionem hujusmodi, quam excommunicationis sententiam, propter hoc latam, denunties non temere. Ex quo deducitur, mandatum alicui providendi in Ecclesia ex intentione mandantis diversum esse à mandato providendi *de Ecclesia*, illud enim (nisi aliud exprimat) est solum de beneficio *simplici*, istud, de curato, vel enim aliàs qualificato, ut patet ex Rubric. hujus c.

Not. 2. In mandato Apostolico, ut 512 Episcopus Clerico provideat competens beneficium in aliqua Ecclesiarum suarum, venire etiam *Canonicatus ultra numerum* *Canonicatus ultra numerum* *Canonicorum* in Ecclesiis Cathedralibus licet Capitulum habeat privilegium, ne ultra eum numerum teneatur aliquem recipere, *se ipsum tali privilegio prius contra venit*, ex c. pro illorum 22. h. t. cujus ratio redditur in textu, ibi: quia verò, quòd per dictum Archi. Episcopum de memorato Magistro Autoritate nostra providè factum est, firmitatem volumus obtinere, *mandamus, quatenus, si vobis constiterit prædictos Canonicos indulgentiam, quam habent de certo Canonicorum numero, non servasse, & aliquem ultra constitutum numerum in Canonicum auctoritate propria recepisse (cum nobis legem imponere non debeant, quam ipsi negligunt observare)* latam in ipsos excommunicationis sententiam à prædicto Archi. Episcopo tamdiu denuntietis sublato appellationis obstaculo, servandam, *donec sepe dictum Magistrum recipiant in Canonicum*, & ea, quæ ad *Canonicatum* pertinent, cum *Stallo Chori*, & loco Capituli, ei studeant assignare.

Not. 3. in mandato providendi de 513 dignitatibus, vel aliis beneficiis non comprehenditur *curata*, non expressà *curà*; ex c. cum in illis. 16. h. t. in 6. & si alii modi provisionis exprimentur, non extendi ad modum providendi per electionem, ut habetur ibid. *s. illis verò pro quibus scribimus, ut provideatur eisdem de Personatibus, vel dignitatibus*, etiamsi curam habeant animarum, *ad collationem, provisionem*

Q 2

sionem, presentationem, vel dispositionem spectantibus quorumcunque, provideri nequibit de Pralaturis, Personatibus, vel dignitatibus, ad quos, seu quas per electionem ii, qui eis habent præsici, assumuntur.

514 *Not. 4.* Mandatum, ut provideatur alicui de beneficio spectante ad præsentationem *quorumcunque*, non extendi ad beneficium Patronatum, cujus præsentatio pertinet ad Patronum *Laicum*, nam sub illo termino generali (*quorumcunque*) non venit præsentatio pertinens ad *Laicum*, non defectu significationis in termino generali; Sed intentiones in illum usurpante, ut notat Glossa in *Clem. 2. h. t. V. Apostolicis*; & Francus *ibid. n. 4.*

515 *Not. 5.* Mandatum providendi alicui de aliqua dignitate in aliqua certa Ecclesia, non habere effectum, si in ea Ecclesia tantum una sit dignitas principalis, nam sic *provisus* non esset *in*, sed de Ecclesia providendus, contra mandati tenorem, cum aliud sit providere *in*, aliud providere de Ecclesia, præsertim, cum nitatur falso, in ea Ecclesia, esse *plures dignitates*, quod notatur per *ly aliqua*, hoc est, una ex illis.

516 *Not. 6.* In mandato providendi de beneficio, pertinente ad collationem Capituli, non comprehendi *ius singularis Canonici*, quo id confert *suo*, vel *sua dignitatis, Personatus, vel officii*, non Capituli nomine, nisi habeat Clausulam, de beneficio pertinente ad collectionem Capituli *Communiter, vel divisim*, ut colligitur ex *c. fin. h. t. in 6. ibi*: mandatum Apostolicum tibi directum, ut T. Clerico de beneficiis spectante ad collationem Narbonen: Capituli provideres, beneficia ejusdem Capituli, sive dentur *in communi* per ipsum, sive per Canonicos ejusdem Ecclesiæ singulares, *vice, ac Autoritate Capituli*, aut ex *jure ipsius de consuetudine, vel statuto*, merito comprehendit: Ad beneficia tamen ratione *dignitatum, Personatum, vel officiorum*, quæ non nulli ex eisdem Canonicis obtinent in ipsa Ecclesia, ad eorundem collationem spectantia, mandatum hujusmodi *minimè se extendit*, idem esse censemus, si ratione præbendarum suarum ad ipsos Canonicos collatio dictorum beneficiorum singulariter pertinere noscatur: Nisi contineatur forsitan in mandato, quòd eidem Clerico provideas de benefi-

cio ad Collationem Narbon. Capituli pertinente *communiter, vel divisim*, tunc enim de beneficiis, quæ ad ipsorum collationem pertinent, ratione hujusmodi præbendarum, poteris providere.

Not. 7. Triplici modo Collationem 517 beneficii pertinere posse ad Canonicos alicujus Ecclesiæ; primò, ut Collatio fiat *communiter*, seu *capitulariter*, nimirum de consensu majoris partis; 2. Ut unus particularis conferat, sed *vice, ac autoritate Capituli*. 3. Si conferat *jure annexo sua dignitati, Personatui vel officio*, & tunc Collatio fiet jure personæ singularis, quando igitur mandatur provisio beneficii, cujus collatio pertinet ad Capitulum, comprehenditur quidem primus & secundus modus providendi, non tamen tertius: secus est, si mandet provisionem beneficii, cujus collatio pertinet ad Capitulum *communiter vel divisim*; tunc enim comprehenditur etiam tertius modus providendi, ex textu in n. præced.

Not. 8. In mandato providendi alicui 518 de *integra præbenda* proximè vacaturâ, non comprehendi mandatum providendi alicui de præbenda *solum dimidiâ* proximè vacaturâ; patet ex *c. Cui de non 27. h. t. in 6. ibi*: cui de *non sacerdotali* præbenda provideri mandatur: sibi, etiam volenti, *sacerdotalis*, autoritate mandati hujusmodi, conferri nequibit: Similiter si in Ecclesia, in qua *integra ac dimidiâ* præbenda habentur, mandatur *integra* conferri præbenda: quamquam ille, pro quo scriptum extitit, *dimidiâ* velit esse contentus, ei *de ipsa non poteris providere*, idem, cum injungitur provideri alicui de præbenda *certi valoris*, ut in præbenda *minoris valoris*, etiam illo volente, mandatum non possit adimpleri. *Non enim hujusmodi mandata* (quorum fines diligenter servari oportet) *debent ad casus alios, quàm expressos, extendi.*

Ex hoc deduces, in hoc casu non esse locum regulæ *110. ff. de regul. juris*, ubi dicitur: *in eo, quod plus est, semper inest & minus*; nec *reg. 36. eod. in 6. ibi*: *plus semper in se continet, quod est minus*; nec denique *reg. 53. eod. cui licet, quod est plus; licet utique, quod est minus*. Rationem reddunt aliqui, quia dictæ regulæ intelligendæ sunt, quando *minus* continetur sub eo, quod est *major*, tanquam pars

pars sub toto; non autem quando *minus* constituit diversam speciem ab eo, quod est majus. Hoc quidem rectè dicitur, at unde habeatur, quòd *dimidia* præbenda non contineatur sub *integra*, tanquam pars sub toto, & constituat *diversam speciem à toto*, non assignant. Videtur igitur dicendum, eas regulas procedere, ubi juris dispositio in contrarium non obviat; at in hoc casu est talis dispositio juris, ut præbenda *dimidia* non veniat in mandatis sub nomine *integra*.

519 Not. 9. si Episcopus in Ecclesia sua Cathedrali simul obtineat præbendam Canonicalem, licet Canonicus non sit; eam non venire sub mandato alicui providendi in ea Ecclesia de præbenda Canonicali, proximè vacatura alteri non debita, licet illa proximè vacet, per c. *Cum in Ecclesia*, 25. h. t. in 6. ibi: *per præfatum mandatum non intelligitur derogari, ut futurus Episcopus præbendam careat.*

Not. 10. Xenodochia, hospitalia, & similia loca, licet habeant Ecclesias, vel Capellas etiam cum fundatione reddituum, & aliis juribus spiritualibus (v. g. decimarum, coemeterii &c.) non venire sub mandatis providendi Clerico, nisi ex primantur, per Clement. 2. h. t. cum deputata non sint pro Clericis, ut eis in titulum conferantur.

Not. 11. In mandato providendi de beneficio pertinente ad collationem *Episcopi, etiam exempti*, vel eo Superioris, non venire beneficium, quod ex negligentia Episcopi *devolutum est ad Capitulum*, secus, si devolutum sit ad Episcopum, ex negligentia Capituli, vel aliorum, per Clementin. *si de beneficio*, 5. h. t.

520 Præter hæc, quæstio est, quando mandata Apostolica de providendo fortiantur effectum? 2. quo tempore verificari debeant præces? 3. quando habitus subiecti 4. quis præferri debeat ex pluribus habentibus diversa mandata de providendo sibi in eadem Ecclesia? 5. quale beneficium conferendum ex mandato providendi alicui de hoc, vel illo? 12. remissivè, nam ad 1. constat à n. 508. ad 2. à n. & 3. à n. 491. Ad 4. ex lib. 1. tit. 3. ad 5. 12. ex c. *Mandato*. 10. h. t. in 6. ubi Bonifacius VIII. sic loquitur: *mandato nostro*, sub ea forma tibi directo, ut alicui provideas de beneficio *ad collationem tu-*

am, vel alterius pertinente, de beneficio, *quod primo vocabis* (sive ad tuam, sive ad illius collationem pertinuerit) ei, pro quo scribitur, *providere debebis*: Si verò plura beneficia ad tuam & illius collationem forsàn spectantia simul vacent, tunc scripturæ ordinem servare habebis, ut illi solùm provideas de illo beneficio, quod ad te noscitur pertinere.

Not. 12. ex mandatis Apostolicis circa beneficiorum collationes, quædam esse *provisionalia*, quædam, *executoria*; & illa esse de beneficiis proximè vacaturis, vel de vacantibus, & hæc, vel ipse Papa confert, & *in forma gratiosa*, sic tamen, ut alicui mandetur executio, nimirum inducendo illum in ejus possessionem; vel *in forma dignum*, quo alicui committitur beneficii vacantis collatio, si dignum repererit, & is, cui directè collationem ejus commisit, intra tempus præscriptum non conferat.

Quoniam autem frequenter in hac materia mentio fit de *data* rescripti, vel mandati præsertim, ubi plures concurrunt super eodem beneficio mandatis à Sede Apostolica absentis, ea, quæ ad *datam*, ac ejus notitiam pertinent, videri possunt l. 1. tit. 3. à n. 1394. Cæterùm, qualiter rescripta vitentur obreptione: vel subreptione: dictum est ibidem à n. 1407. ubi etiam à n. 1474. de interpretatione rescripti, & à n. 1491. de variis rescriptorum clausulis, à n. 1558. de executione, usu, & abusu rescriptum eorumque pœnis, à n. 1584. de illorum derogatione & revocatione.

ARTICULUS IX.

De beneficiis reservatis in genere.

IN præmissis n. 374. diximus, reservatio- nem beneficii nihil aliud esse, quàm, cum ejus provisionem Pontifex ad se avocet, adimendo Collatoribus aliis facultatem de illo providendi; & hanc reservationem aliam esse *generalem*; aliam *specialem*; aliam, *clausam in corpore juris*; aliam, *extra illud*: reservationes porò clausas in corpore juris à nonnullis dividi in quinque classes; aliis negantibus reservationes contentas in Extravagantibus pertinere ad clausas in corpore juris, quibus positas.

Quæstio est, an idem sit, beneficium vacare

Q3

523